

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการประถมศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง เพราะมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้และพัฒนาการขั้นมูลฐานอันจะนำไปสู่การเรียนรู้และการปฏิบัติในระดับสูงขึ้นไป ผู้เรียนจะได้รับการหล่อหลอมบุคลิกภาพ การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนฝึกการเผชิญและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์หาวิธีอันชอบด้วยเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเติบโตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและเป็นกำลังสำคัญของชาติอย่างสมภาคภูมิ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่มีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี ก็จะช่วยให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นที่ประจักษ์ว่า การศึกษาจะช่วยให้ประชาชนสามารถแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการประถมศึกษา พยายามหาทางปรับปรุงคุณภาพของการประถมศึกษาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ มาเป็นลำดับ จะเห็นได้ว่ามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา เปลี่ยนหน่วยราชการที่มีส่วนรับผิดชอบงานประถมศึกษา เป็นต้น ในปัจจุบันคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบงานการประถมศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการประถมศึกษา ได้วางนโยบาย

---

^๑ ยาวพา เกษะคุปต์, "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓), หน้า ๑

เกี่ยวกับการประถมศึกษาของประเทศไว้ดังนี้คือ

๑. ขยายการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึงทุกตำบลในปี ๒๕๒๕ ภายในแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ (ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๒๙)

๒. เร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น โดยจะกำหนดเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ในการวัดคุณภาพการศึกษา

๓. ปรับปรุงระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและให้ทั่วถึง

๔. เร่งพัฒนาบุคลากรผู้สอนและผู้บริหารให้มีความรู้ มีคุณธรรมและมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

๕. ลดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา โดยเฉพาะอัตราการซ้ำชั้น ซึ่งขณะนี้ มี ๑๔ เปอร์เซ็นต์ ของทุกชั้นทั่วประเทศ

๖. ลดความไม่เสมอภาคในการจัดการศึกษา

๗. เน้นเรื่องการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องตามความมุ่งหมาย รวมทั้งการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระ

๘. การจัดหาแบบเรียนและสื่อการเรียนให้เพียงพอับความต้องการของนักเรียนและครู

๙. จัดหาเครื่องแบบนักเรียนและสนับสนุนให้มีอาหารกลางวันแก่เด็กที่ขาดแคลน ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือขาดแคลนมากที่สุด

๑๐. จัดและปรับปรุงน้ำสะอาด อนามัยและสุขาภิบาล

๑๑. ปรับปรุงและส่งเสริมให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพและชุมชน และสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน

กรมการฝึกหัดครู, "สรุปข่าวในวงการการศึกษา," ครูปริทัศน์ (ปีที่ ๕, ฉบับที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๓), หน้า ๑๓ - ๑๔.

ปัจจุบันประเทศไทยมีนักเรียนในวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ประมาณ ๗ ล้านคน^๑ ซึ่งนับว่ามีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบโรงเรียนระดับอื่น ๆ รวมกันทั้งหมด

โดยเหตุที่การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาเบื้องต้น ที่มีความสำคัญอย่างมากดังกล่าวนั้นแล้ว ดังนั้นประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่รัฐบาลควรจะต้องคำนึงถึงอย่างมาก การที่โรงเรียนประถมศึกษาจะมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า "ครูที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่ผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพ ดังนั้นครูประจำการจึงเป็นบุคคลทางการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและยกระดับการศึกษา"^๒ ท่านพุทธทาสภิกขุได้แสดงปาฐกถาพิเศษในการอบรมครูของกรมการฝึกหัดครูครั้งแรก ณ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ว่า "ครูคือ ผู้ที่ยกสถานะทางวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้น"^๓ การยกวิญญาณให้สูงขึ้นก็คือการพัฒนาจิตใจ ยกระดับจิตใจ ยกระดับปัญญาของมนุษย์ให้สูงขึ้นนั่นเอง เมื่อมนุษย์มีระดับจิตใจสูงขึ้น สติปัญญาคีขึ้น ก็จะสามารถที่จะพัฒนาสิ่งที่อยู่ล้อมรอบตนเอง นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของตนได้

^๑สิทธิเดช จันทศิริ, "การศึกษาประชาบาล พื้นฐานชีวิตของใคร," สยามรัฐ (๑๓ สิงหาคม ๒๕๒๒) หน้า ๖.

^๒สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมการฝึกหัดครูโดยความร่วมมือของยูนิเซฟ, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มของการฝึกหัดครู, (ม.ป.ท. ๒๕๒๐), หน้า ๓๗.

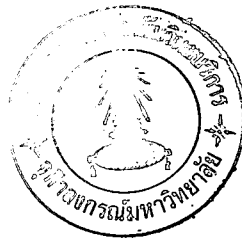
^๓พุทธทาสภิกขุ, ปาฐกถาพิเศษเนื่องในการอบรมครูโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วประเทศ ณ หอประชุมวิทยาลัยครูสวนสุนันทา วันที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๘.

จากผลการรายงานของพนม พงษ์ไพบูลย์ และประพีร์พรรณ โพธิกระจาง^๑ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์หาค้นค้านักบริหารบางประการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปรากฏว่า ทั่วประเทศไทย อัตราส่วนของจำนวนครูต่อนักเรียน ระดับประถมศึกษาประมาณ ๑ : ๓๐ ถึง ๑ : ๓๕ คน และในบางจังหวัดเช่น ตราก สิงห์บุรี แม่ฮ่องสอน ยะลาและภูเก็ต จำนวนครูต่อนักเรียนคิดเฉลี่ยแล้ว ๑ : ๑๐ ถึง ๑ : ๑๕ คนเท่านั้น

จากอัตราส่วนเฉลี่ยระหว่างครูกับนักเรียนข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมิได้ประสบปัญหาทางด้านปริมาณครูเลย แต่ทำไมคุณภาพของการศึกษาจึงยังไม่ดีเท่าที่ควร น่าจะได้คิดถึงปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า สาเหตุหนึ่งซึ่งน่าจะมีผลต่อประสิทธิภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษาก็คือ วิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนของครู ซึ่งถ้าหากครูมีวิธีการสอนที่ดี มีการใช้สื่อการสอนประกอบแล้ว น่าจะทำให้ประสิทธิภาพของการศึกษาคิดขึ้นด้วย ซึ่งเหตุผลดังที่คาดคะเนมานี้เอง ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ในครั้งนี้เป็นเรื่องจำเป็น และคงจะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงบางประการในอันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาในระดับประถมศึกษาอย่างแน่นอน

พนม พงษ์ไพบูลย์ และประพีร์พรรณ โพธิกระจาง, "การวิเคราะห์
ค้นค้านักบริหารบางประการของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด,"
วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๕ (มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๒๐): ๑๖.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเลือก การผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์
๒. เพื่อศึกษาการใช้แหล่งบริการเกี่ยวกับการสอนและแหล่งชุมชนของครูระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์
๓. เพื่อสำรวจความต้องการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและดำเนินการด้านสื่อการสอนในจังหวัดบุรีรัมย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. จะช่วยให้ทราบถึงสถานการณ์ การผลิตและการใช้สื่อการสอนของครูประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์
๒. เป็นข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนสำหรับภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ และเป็นแนวทางช่วยเหลือครูประจำการในเรื่องการจัดอบรมการผลิต การใช้สื่อการสอน ตลอดจนการให้บริการทั่วไป
๓. ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหาร หรือผู้ที่มีส่วนในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทราบปัญหาและมีแนวทางแก้ไขต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. การสร้างแบบสอบถาม
  - ๑.๑ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องสื่อการสอนในระดับประถมศึกษา จากตำรา เอกสาร สิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย หนังสืออ้างอิง วิทยานิพนธ์และเรื่องอื่น ๆ

- ๑.๒ นำความรู้ ข้อเท็จจริงจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม
- ๑.๓ นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข
- ๑.๔ นำแบบสอบถามไปทดลองกับนักศึกษาบุคคลากรทางการศึกษาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยครูบุรีรัมย์จำนวน ๑๐ คน และครูใหญ่อีก ๕ คน เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

๒. การสุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์จำนวน ๒๓๖ คน ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ ๑๑๘ คน ผู้บริหารระดับอำเภอ ๖ คน ผู้บริหารระดับจังหวัด ๑ คน รวมตัวอย่างประชากร ๓๖๑ คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (Stratified Random Sampling)

๓. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา และทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเป็นร้อยละ มีขนิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะต่อไป

คำจำกัดความ

๑. สื่อการสอน หมายถึง วัสดุที่ใช้ช่วยสอนในการเรียน เช่น รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ แผนที่ ซอล์ด แผ่นโปร่งใส फिल्मภาพยนตร์ แผ่นสไลด์ เป็นต้น และรวมถึงอุปกรณ์ที่คงทนถาวร เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ กระดานดำ ซึ่งอุปกรณ์บางชนิดต้องนำไปใช้คู่กับวัสดุ นอกจากวัสดุอุปกรณ์แล้ว สื่อการสอนยังหมายถึงเทคนิค หรือวิธีการสอน เช่น การศึกษานอกสถานที่ การอภิปราย การฟังวิทยากร เป็นต้น

๒. เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำเอาแนวความคิด วิธีการ หรือเครื่องมือใหม่ ๆ มาใช้ทางการศึกษา เพื่อช่วยให้ระบบการศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓. โสตทัศนอุปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่อาจเป็นวัสดุ เครื่องมือ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด

๔. ครู หมายถึง ครูหรืออาจารย์ที่สอนในระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์

๕. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วย อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดบุรีรัมย์

๖. ผู้บริหารระดับจังหวัด หมายถึง ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

๗. ผู้บริหารระดับอำเภอ หมายถึง หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

๘. ผู้บริหารระดับเทศบาล หมายถึง หัวหน้ากองการศึกษาเทศบาล

๙. วิทยาลัย หมายถึง วิทยาลัยบุรีรัมย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย